

Annales

Instituti

Archaeologici

XII - 2016

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Asja Tonc
Marina Ugarković

Tehničke urednice/Technical editors

Asja Tonc
Marina Ugarković

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Michreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Una Krizmanić Ožegović

Lektura/Language editor

Boris Beck (hrvatski jezik/Croatian)
Una Krizmanić Ožegović (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Asja Tonc
Marina Ugarković

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambreč

©Institute of archaeology, Zagreb 2016.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 10**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin – Srednje polje i Zmajevac, istraživanja višeslojnih nalazišta u Podunavlju 2015. godine

- 14**   **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar

Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2015. godine

- 19**   **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Zaštitna istraživanja nalazišta AN 3B Beli Manastir – Sedmitar na trasi autoceste A5 Beli Manastir – Svilaj

- 24**   **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Jagodnjak – Napuštene njive. Zaštitno istraživanje prapovijesnog i antičkog nalazišta na trasi autoceste Osijek – Beli Manastir

- 29**   **Hrvoje Kalafatić**
Mateja Hulina

Zaštitno arheološko istraživanje lokaliteta AN7B Čeminac – Vakanjac na dionici autoceste A5 Beli Manastir – Osijek 2014. i 2015. godine

- 36**   **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Zaštitna istraživanja lokaliteta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari

- 40**   **Katarina Botić**

Zaštitna arheološka istraživanja nalazišta AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica na južnoj obilaznici grada Donjeg Miholjca 2015. godine

- 46**   **Tatjana Tkalčec**

Prapovijesna, rimska i srednjovjekovna naselja na lokalitetu Donji Miholjac – Đanovci – zaštitna arheološka istraživanja u 2015. godini

- 59**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Asja Tonc

Donji Miholjac – Panjik – zaštitno istraživanje naselja sopotske i badenske kulture u Podravini

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 10**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin – Srednje polje and Zmajevac, research of multilayered sites in the Danube region in 2015

- 14**   **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar

Research results from Batina – Sredno site in 2015

- 19**   **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Rescue excavation on the AN 3B Beli Manastir – Sedmitar site on the A5 Beli Manastir – Svilaj motorway route

- 24**   **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Jagodnjak – Napuštene njive (Abandoned fields). Rescue archaeology of the Prehistoric and Antique site on the Osijek – Beli Manastir motorway route

- 29**   **Hrvoje Kalafatić**
Mateja Hulina

Rescue archaeological excavation at the AN7B Čeminac-Vakanjac site along the A5 Beli Manastir – Osijek motorway in 2014 and 2015

- 36**   **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Rescue excavations of the AN 2 Donji Miholjac – Vrancari site

- 40**   **Katarina Botić**

Rescue excavations of the site AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica on Donji Miholjac southern beltway route in 2015

- 46**   **Tatjana Tkalčec**

Prehistoric, Roman, Late Antique and medieval settlements at the Donji Miholjac – Đanovci site – rescue archaeological excavations in 2015

- 59**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Asja Tonc

Donji Miholjac – Panjik – rescue research of a Sopot and Baden culture settlement in Podravina

- 63 Zorko Marković
Katarina Botić**
Podgorač, Ražište – rezultati arheoloških istraživanja 2015. godine
Podgorač, Ražište – results of the archaeological excavations in 2015
- 71 Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod – Galovo, arheološka istraživanja 2015. godine
Slavonski Brod, Galovo, archaeological research in 2015
- 77 Saša Kovačević**
Istraživanja infrastrukture prapovijesnih naselja lokaliteta Nova Bukovica – Sjenjak, sezona 2015.
Research into the infrastructure of Prehistoric settlements at the Nova Bukovica – Sjenjak site, season 2015
- 82 Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2015. godini
Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2015
- 86 Jadranka Boljunčić**
Rezultati istraživanja arheoloških ljudskih ostataka sa srednjovjekovnoga groblja Zvonimirovo (sjeverna Hrvatska), u kontekstu koštanoga i CT dokaza o rijetkoj infratentorijalnoj – mastoidnoj trepanaciji
Research results on archaeological human remains from medieval cemetery Zvonimirovo (northern Croatia), in the context of bone and CT evidence of a rare infratentorial – mastoid trepanation
- 93 Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Mario Gavranović**
Dolina – Babine grede – istraživanje kasnobrončanodobnoga naselja u Posavini 2015. godine
Babine grede in Dolina – research of a Late Bronze Age settlement in Posavina in 2015
- 99 Tatjana Tkalčec**
Kasnosrednjovjekovni arheološki kompleks Grubišno Polje – Šuma Obrovi – probna arheološka istraživanja u 2015.
Late medieval complex at Grubišno Polje – Šuma Obrovi – initial archaeological excavations in 2015
- 113 Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, arheološka istraživanja srednjovjekovnog i ranonovovjekovnog groblja 2015. godine
Torčec – Cirkvišće, archaeological research of the medieval and early modern cemetery in 2015
- 117 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić**
Kalnik – Igrišće – rezultati arheoloških iskopavanja u 2015. godini
Kalnik – Igrišće – results of archaeological excavations in 2015
- 122 Andreja Kudelić
Branko Mušič**
Kurilovec – Belinščica – rezultati geofizičkih istraživanja
Kurilovec – Belinščica – results of geophysical research
- 127 Tatjana Tkalčec**
Burg Vrbovec u Klenovcu Humskom – arheološko konzervatorski radovi na kuli u 2015.
Vrbovec Castle in Klenovec Humski, archaeological and conservation works on the keep in 2015

136 Asja Tonc Mateja Hulina Preliminarni rezultati zaštitnih istraživanja na prostoru prezentacijskog platoa kod špilje Vrlovke	136 Asja Tonc Mateja Hulina <i>Preliminary results of rescue excavations in the area of presentation plateau near Vrlovka cave</i>
139 Bartul Šiljeg Ana Konestra Gaetano Benčić Stancija Blek (Tar), kampanja 2015. g.: nastavak arheološko-konzervatorskih istraživanja i prezentacija rezultata široj javnosti	139 Bartul Šiljeg Ana Konestra Gaetano Benčić <i>Stancija Blek (Tar), 2015: continuation of archaeological research and conservation activities, and presentation of results to the public</i>
144 Goranka Lipovac Vrklijan Ivan Valent Ana Konestra Ivana Ožanić Roguljić Antički proizvodni keramičarski kompleks u Crikvenici – zaključna istraživanja 2015. godine	144 Goranka Lipovac Vrklijan Ivan Valent Ana Konestra Ivana Ožanić Roguljić <i>Roman pottery production complex in Crikvenica – conclusive research in 2015</i>
152 Ivan Radman-Livaja Asja Tonc Rezultati probnih iskopavanja na Gradini Sv. Trojice 2015. godine	152 Ivan Radman-Livaja Asja Tonc <i>Results of trial excavations on Sveta Trojica Hillfort in 2015</i>
155 Kristina Turkalj Nera Šegvić Emmanuel Botte Audrey Bertrand Brač Novo Selo Bunje 2015.	155 Kristina Turkalj Nera Šegvić Emmanuel Botte Audrey Bertrand <i>Brač Novo Selo Bunje in 2015</i>
160 Marina Ugarković Ivančica Schrunk Vlasta Begović Marinko Petrić Rimska vila u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar) – arheološka istraživanja 2015. godine	160 Marina Ugarković Ivančica Schrunk Vlasta Begović Marinko Petrić <i>Roman villa in Soline Bay on the Island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) – archaeological investigation in 2015</i>

Terenski pregledi

167   **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji istočne obilaznice Vinkovaca

170   **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Terenski pregled na prostoru općina Belišće, Marijanci i Donji Miholjac u 2015. godini

173   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Terenski pregled i arheološki nadzor na izgradnji obilaznice Donjega Miholjca

176   **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda područja Grada Našice (naselja Granice, Polubaše i Rozmajerovac) 2015. godine

185   **Zorko Marković**
Katarina Botić
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda općina Našice i Koška 2015. godine

192   **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica

Prikaz rezultata druge faze sustavnog terenskog pregleda gornje Podravine

196   **Goranka Lipovac Vrklijan**
Asja Tonc
Vedrana Glavaš
Ana Konestra
Željka Molak Župan

Rezultati terenskih pregleda na području podvelebitskog Primorja i neposrednog zaleđa

201   **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra
Irena Radić Rossi

Rezultati aktivnosti projekta „Arheološka topografija otoka Raba“ u 2015. g.: terenski pregledi, obrada arheološke građe, popularizacija znanosti

Field Surveys

167   **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Field survey and trial excavations during the construction of the Vinkovci beltway

170   **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Field survey on the territory of Belišće, Marijanci and Donji Miholjac municipalities in 2015

173   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Field survey and archaeological supervision during the construction of the Donji Miholjac beltway

176   **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Results of field survey in the City of Našice area (settlements Granice, Polubaše and Rozmajerovac) in 2015

185   **Zorko Marković**
Katarina Botić
Jasna Jurković

Results of a field survey of Našice and Koška municipalities in 2015

192   **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica

Results of the second phase of a systematic field survey in Upper Podravina

196   **Goranka Lipovac Vrklijan**
Asja Tonc
Vedrana Glavaš
Ana Konestra
Željka Molak Župan

Results of field survey in sub-Velebit Coast and hinterland

201   **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra
Irena Radić Rossi

Results of the „Archaeological topography of the Island of Rab“ project in 2015: field surveys, processing of archaeological finds, popularization of science

Eksperimentalna arheologija

207 Andreja Kudelić

Eksperiment u arheologiji – priprema i sastav lončarske smjese

Experimental Archaeology

207 Andreja Kudelić

Experiment in archaeology – preparation and composition of clay paste

Zračna arheologija

213 Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić

Zračno rekognosciranje, Osječko-baranjska županija 2015. godine

Aerial archaeology

213 Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić

Aerial reconnaissance, Osječko-baranjska County in 2015

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

223-234

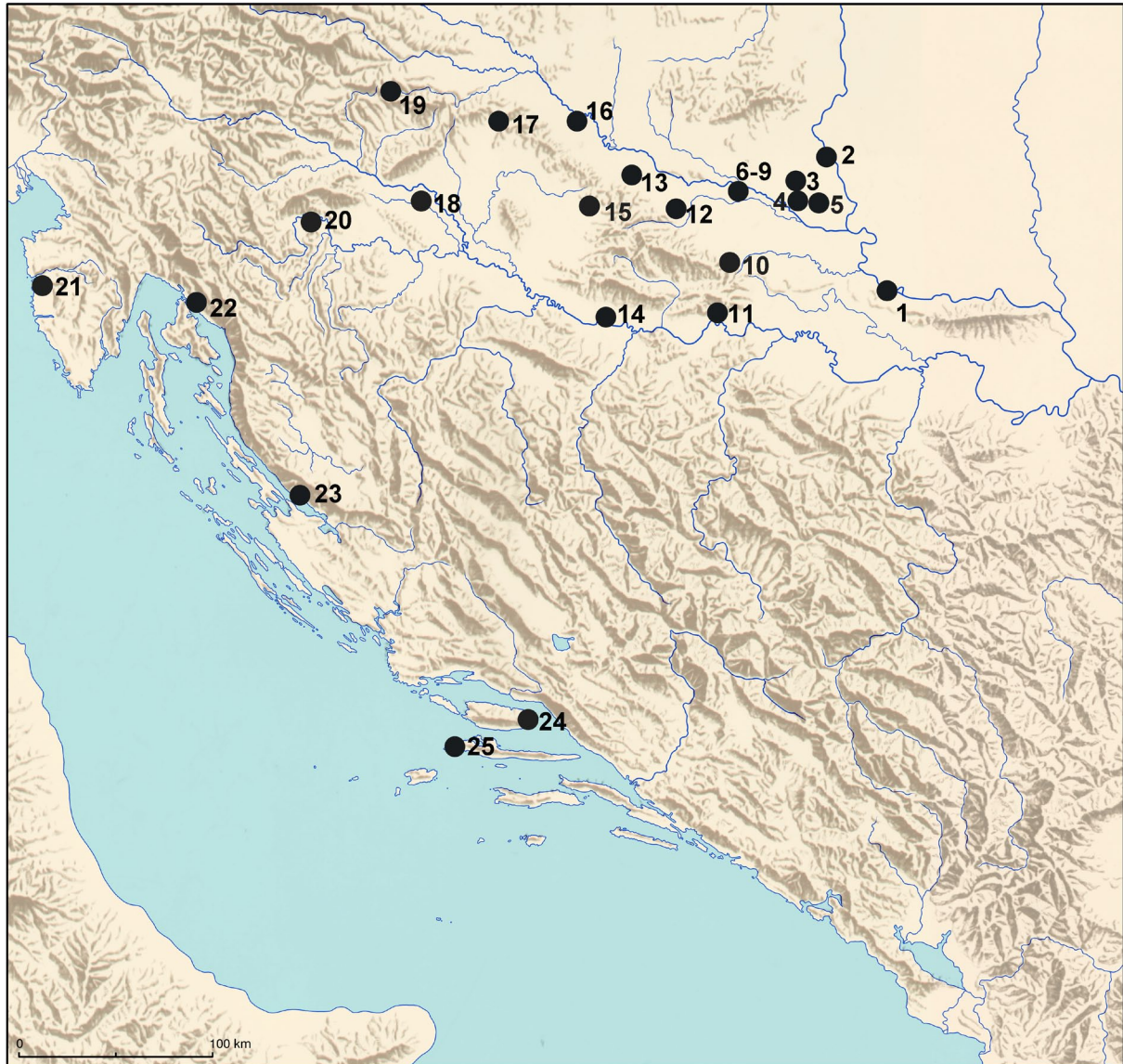
Additional scientific activity of the Institute

223-234

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Sotin, Srednje polje i Zmajevac	14. Dolina – Babine grede
2. Batina – Sredno	15. Grubišno Polje – Šuma Obrovi
3. AN 3B Beli Manastir – Sedmitar	16. Torčec – Cirkvišće
4. AN 7A Jagodnjak – Napuštene njive	17. Kalnik – Igrišće
5. AN 7B Čeminac – Vakanjac	18. Kurilovec – Belinščica
6. AN 2 Donji Miholjac – Vrancari	19. Klenovec Humski – Plemićki grad Vrbovec
7. AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica	20. Vrlovka
8. AN 6 Donji Miholjac – Đanovci	21. Tar – Stancija Blek
9. AN 7 Donji Miholjac – Panjik	22. Crikvenica – Igralište
10. Podgorač – Ražište	23. Gradina Sv. Trojica
11. Slavonski Brod – Galovo	24. Brač – Novo Selo Bunje
12. Nova Bukovica – Sjenjak	25. Sveti Klement – Soline
13. Zvonimirovo – Veliko polje	

Donji Miholjac – Panjik – zaštitno istraživanje naselja sopotske i badenske kulture u Podravini

Donji Miholjac – Panjik – rescue research of a Sopot and Baden culture settlement in Podravina

Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar
Asja Tonc

Primljeno/Received: 31. 03. 2016.
Prihvaćeno/Accepted: 29. 06. 2016.

U ožujku 2015. provedena su zaštitna arheološka istraživanja nalazišta AN 7 Donji Miholjac – Panjik na trasi južne obilaznice grada Donjeg Miholjca u Podravini. Istraženi su dijelovi sopotskoga i badenskog naselja koji su bili smješteni na dvjema blagim prirodnim uzvisinama. Iz vremena sopotske kulture istraženi su rubni dijelovi naselja, dok su u badenskom naselju otkriveni dijelovi stambene i gospodarske infrastrukture.

Ključne riječi: Donji Miholjac, Podravina, mlađe kameno doba, bakreno doba, naselje, infrastruktura, sopotska kultura, badenska kultura

Keywords: Donji Miholjac, Podravina, Neolithic, Eneolithic, settlement, infrastructure, Sopot culture, Baden culture

Tijekom ožujka 2015. godine Institut za arheologiju proveo je zaštitna arheološka istraživanja nalazišta AN 7 Donji Miholjac – Panjik (1+370 – 1+840) smještenoga na trasi južne obilaznice grada Donjeg Miholjca.¹ Istraživanjima je obuhvaćena površina od 9 390 m².

Položaj Panjik nalazi se jugozapadno od grada Donjeg Miholjca. Nalazište je otkriveno u terenskom pregledu u proljeće 2014. godine. Radi se o nizu blagih uzvišenja na kojima su prikupljeni brojni keramički nalazi i kameni artefakti iz prapovijesti (neolitik/eneolitik, brončano i željezno doba) te u nešto manjem broju iz srednjega vijeka (razvijeni/kasni) koji ukazuju na intenzivnu naseljenost ovoga položaja. Zaštitna arheološka istraživanja potvrdila su postojanje naselja sopotske kulture iz mlađega kamenog doba i naselja badenske kulture iz bakrenoga doba. Najveća koncentracija nalaza zabilježena je na uzvisini u zapadnom dijelu nalazišta koje je prije iskopa modernog kanala vjerojatno bilo povezano s položajem Gorička na zapadu (Krznar 2015).

Blago brežuljkasti krajolik na položaju Panjik uvjetovao je naseljenost na dvije uzvisine, zapadnoj-višoj i istočnijoj-nižoj koje su odijeljene niskim i blago močvarnim dijelom, vjerojatno nekadašnjim paleovodotokom koji je isušen melioracijom.

Manja koncentracija zabilježenih arheoloških struktura nalazi se istočno od prirodne depresije, gdje su izdvojene dvije veće i nekoliko manjih jama. U zapunama ovih objekata pronađena je keramika i kameni alati sopotske kulture iz mlađega kamenog doba. S obzirom na neveliku koncentraciju jama, pret-

postavlja se da su zaštitna istraživanja obuhvatila samo periferni dio naselja koji se prostire jugozapadno od trase ili neki manji zaselak s obzirom na blizinu većega sopotskog naselja na položaju Vrancari (AN 2) istraživanog također tijekom ožujka 2015.

Najveća koncentracija nalaza bila je uz zapadni rub iskopa na blagom uzvišenju. Otkriveni su ostaci konstrukcija nadzemnih kuća, radnih jama te jama za otpatke. U zapadnom dijelu istražene su veće jame koje su vjerojatno služile kao radni prostori i bunar s ostacima slomljenih posuda na dnu. U poluukopanim radnim prostorima, veličine 7 x 4,7 m i 6,8 x 5,70 m, pronađeni su ulomci keramike te kameni alati. Stambeni dio naselja nalazio se malo istočnije, sudeći prema ostacima rupa za stupove koji su služili za nadzemnu konstrukciju kuća. Ostaci stupova pronađeni na najvišem dijelu nalazišta ukazuju na kuće većih dimenzija, orijentacije sjever-jug. Radi širine iskopa niti jedna nije istražena u cijelosti – najveća istražena je dužine 11 m i širine 5 m. Stupovi su dubine 0,50-0,60 m.

Istočno od kuća pronađena je peć s kalotastom konstrukcijom, promjera 1,03 m s očuvanom kupolom. Donji dio peći ima okruglo ložište, a kupola je sačuvana do polovice svoje visine. Oko peći pronađeno još nekoliko jama za različite gospodarske aktivnosti u naselju. Prema nalazima u zapunama jama i stupova, radi se o naselju badenske kulture iz bakrenoga doba.

Dio istraženoga naselja badenske kulture na položaju Panjik ukazuje da je trasom obilaznice zahvaćen samo segment njegovoga jugoistočnog dijela. Naselje se prostire i na susjednom položaju Gorička na istoj trasi, što su potvrdila istraživanja nalazišta AN 8 Donji Miholjac – Gorička (Krznar 2015) te, sudeći prema rasprostranjenosti objekata, obuhvaća sjevernu i južnu stranu blage prirodne uzvisine. Arheološkim istraživanjima

¹ U arheološkim istraživanjima su, uz voditeljicu Dariu Ložnjak Dizdar, sudjelovali Marko Dizdar i Asja Tonc iz Instituta za arheologiju, dok su investitor bile Hrvatske ceste d. o. o.

Sl. 1 Istražena jama sopotske kulture SJ 180 (snimio: M. Dizdar).

Fig. 1 Explored Sopot culture pit SU 180 (photo: M. Dizdar).

Sl. 2 Odbojci i sječiva iz jame SJ 180 (snimila: D. Ložnjak Dizdar).

Fig. 2 Flakes and blades from the pit SU 180 (photo: D. Ložnjak Dizdar).

su obuhvaćeni stambeni i radni dijelovi naselja, što dopunjava dosadašnje spoznaje o infrastrukturi badenskih naselja.

Naselje sopotske kulture, čiji su periferni dijelovi otkriveni na nalazištu Panjik, istovremeno je s naseljem sopotske kulture otkrivenom istraživanjima nalazišta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari koje se nalazi nekoliko stotina metara istočnije. Naselje sopotske kulture otkriveno je i na položaju Golinci – Selište južno od Donjega Miholjca (Čataj, Janeš 2013). Sopotska naselja istražena su još u Novim Perkovicima kod Đakova (Marković,

Botić 2009), zatim na Ivandvoru i u Starim Perkovicima te u Čepinu na položaju Ovčara (Šimić 2004). Sopotska kultura datira se u 5. tisućljeće pr. Kr. (Krznarić Škrivanko 2009: 58)

Naselja badenske kulture nalaze se uz vodene tokove ili močvarne zone. Naselje na Panjiku nalazilo se na uzvisini uz manji vodotok. Ovim iskopavanjima otkrivena je infrastruktura badenskoga naselja, s poluukopanim radnim prostorima te ostacima stupova za nadzemne kuće, čime se naselje u Panjiku svrstava u veća istražena naselja badenske kulture u sjevernoj Hrvatskoj. Preliminarno se badensko naselje na Panjiku datira u ranu fazu. Naselje iz istoga vremena otkriveno je pri istraživanjima AN 6 Donji Miholjac – Đanovci² i ranije prilikom zaštitnih istraživanja na trasi magistralnog plinovoda Donji Miholjac – Slobodnica na položaju Čovci južno od Donjega Miholjca (Vodička Miholjek 2011). Naselja badenske kulture otkrivena su još u Belom Manastiru (Vinski-Gasparini 1956), Tomašancima (Balen 2008), dva su naselja istražena na različitim položajima u Josipovcu kod Osijeka (Verušed - Filipec et al. 2008; Gravinjak - Mihelić 2007) i Josipovcu Punitovačkom kraj Đakova (Čataj 2009). S obzirom da je badenska kultura široko rasprostranjena u Karpatskoj kotlini, pa i sjevernije do Male Poljske (Dimitrijević 1979: 184), nalazišta otkrivena u Donjem Miholjcu dopunjavaju zapadnu granicu rasprostranjenosti badenske kulture u sjevernoj Hrvatskoj. Badenska kultura se apsolutno datira od oko 3600. do 3300. god. pr. Kr. (Balen 2009: 62).

Arheološkim istraživanjima nalazišta Donji Miholjac – Panjik otkriveni su periferni dijelovi naselja sopotske kulture i dio naselja badenske kulture. Istražena infrastruktura badenskoga naselja ukazuje na postojanje nadzemnih kuća i izdvojenih radnih prostora te ovo nalazište svrstava u veća istražena naselja badenske kulture u Hrvatskoj.

Arheološka istraživanja proteklih desetljeća upotpunila su

2 Na usmenim podacima zahvaljujem dr. sc. Tatjani Tkalec, voditeljici arheoloških istraživanja na nalazištu AN 6 Donji Miholjac – Đanovci.

Sl. 3 Ostaci rupa za stupove nadzemne kuće badenske kulture, pogled s juga (snimio: M. Dizdar).

Fig. 3 Posthole remains of an overground Baden house, view from the south (photo: M. Dizdar).

Sl. 4 Istraženi poluukopani radni prostor SJ 66 (snimila: A. Tonc).

Fig. 4 Semi-dug work space SU 66 (photo: A. Tonc).

Sl. 5 Polirana kamena sjekira iz radnog prostora SJ 20 (snimila: D. Ložnjak Dizdar).

Fig. 5 Polished stone axe from work space SU 20 (photo: D. Ložnjak Dizdar).

kartu rasprostranjenosti pojedinih kulturnih grupa iz vremena mlađega kamenog i bakrenog doba. Novoistražena sopotska nalazišta na prostoru uz Dravu u blizini Donjega Miholjca ukazuju na intenzivnu naseljenost i mogućnosti propitivanja odnosa prema istovremenim naseljima u Transdanubiji i povoljnom riječnom prijelazu preko Drave na ovom prostoru. Istražena badenska nalazišta od Donjeg Miholjca do Josipovca i Đakova upotpunjuju jugozapadnu granicu rasprostiranja badenske kulture u sjevernoj Hrvatskoj.

Literatura

- Balen, J. 2008, *Rezultati zaštitnih arheoloških istraživanja na trasi autoceste Beli Manastir – Osijek – Svilaj* (katalog izložbe), Zagreb.
- Balen, J. 2009, Bakreno doba ili eneolitik, in: *Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije*, Biškupić, B. (ed.), katalog izložbe, Zagreb, 61–69.
- Čataj, L. 2009, Badenska kultura, in: *Josipovac Punitovački – Veliko polje I. Eneolitičko, brončanodobno i srednjovjekovno naselje, Zaštitna arheološka istraživanja na trasi autoceste A5*, Čataj, L. (ed.), Zagreb, 23–103.
- Čataj, L., Janeš, A. 2013, Golinici-Selište. Naselje iz prapovijesti i srednjeg vijeka, in: *Nove arheološke spoznaje o Donjoj Podravini. Zaštitna arheološka istraživanja na magistralnom plinovodu Slobodnica – Donji Miholjac*, Višnjić, J. (ed.), Zagreb, 165–226.
- Dimitrijević, S. 1979, Badenska kultura, in: *Praistorija jugoslavenskih zemalja III*, Benac, A. (ed.), Sarajevo, 183–234.
- Filipec, K., Šiša Vivek, M., Roksandić, D. 2008, Josipovac-Verušed, *Hrvatski arheološki godišnjak*, Vol. 5/2008, 30–33.
- Krznar, S., 2015, Arheološko istraživanje lokaliteta AN 8 Donji Miholjac – Goračka, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. XI, 28–32.
- Krznarić Škrivanko, M. 2009, Mlađe kameno doba ili neolitik, in: *Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije*, Biškupić, B. (ed.), katalog izložbe, Zagreb, 53–59.
- Marković, Z., Botić, K. 2009, O neolitičkoj keramici iz Novih Perkovaca kod Đakova, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 25, 15–32.
- Mihelić, S. 2007, Josipovac-Gravinjak r. br. 4, *Hrvatski arheološki godišnjak*, Vol. 4/2007, 15–17.
- Šimić, J. 2004, Čepin-Ovčara/Tursko groblje, *Hrvatski arheološki godišnjak*, Vol. 1/2004, 7–8.
- Vinski-Gasparini, K. 1956, Iskapanje prehistorijskog naselja u Belom Manastiru, *Osječki zbornik*, Vol. V, 5–36.
- Vodička Miholjek, K. 2011, Donji Miholjac – Čovci (AN 4), *Hrvatski arheološki godišnjak*, Vol. 7/2010, 15–16.

Summary

Rescue research at AN 7 Donji Miholjac – Panjik at the Donji Miholjac beltway in Podravina was carried out in March 2015. The research explored the peripheral parts of a Sopot settlement, as well as parts of a Baden settlement, which were situated on two small natural elevations. The Baden culture infrastructure suggests there are above-ground houses and separate work spaces, making this one of the larger explored settlements of Baden culture in Croatia.

Over the past decades, archaeological research has been completing the distribution map of culture groups from the Neolithic and Eneolithic. The newly researched Sopot sites near Donji Miholjac and Drava River suggest intense population and open a possibility to re-examine the relation to the contemporaneous Transdanubian settlements and the convenient river crossing over the Drava in this area.